

Wie zit op dit onderzoek te wachten?

Wetenschappelijk onderzoek moet tegenwoordig wat opleveren; valorisatie heet dat. Tijdens een expertmeeting voorafgaand aan de opening van het academisch jaar staat het onderwerp daarom centraal. Wat wordt er eigenlijk mee bedoeld en waarom is het zo belangrijk? En zijn er nadelen?

tekst Thessa Lageman fotografie Levien Willemse

Het kabinet-Rutte wil dat de wetenschap een belangrijke bijdrage levert aan de verbetering van de economische positie van Nederland. Tegelijkertijd bezuinigt de overheid op onderwijs en onderzoek, en ook met de opbrengst van aardgas wordt wetenschap en innovatie niet langer betaald. Echter, het ontwikkelen van een nieuw medicijn kost ongeveer een miljard euro, geeft Eric Claassen, hoogleraar Kennisvalorisatie Life Sciences in het Erasmus MC en dagvoorzitter van de expertmeeting, als voorbeeld. En het geld daarvoor moet wel ergens vandaan komen, zoals van de Europese Unie of van bedrijven.

Het woord valorisatie roept wisselende connotaties en associaties op, schrijft rector Henk Schmidt in de uitnodiging voor de expertmeeting. Inderdaad is het voor de een een vervelende beleidsterm, een modewoord of zelfs een gevaarlijke ontwikkeling, voor de ander juist een heel belangrijke zaak en iets wat nog niet genoeg gebeurt. Volgens Eric Claassen is het van belang dat wetenschappers bewuster worden van de mogelijkheden om hun onderzoek te valoriseren, want zegt hij: "Er wordt nog te weinig over nagedacht. Maar we moeten eerst uitzoeken welke vormen van valorisatie we onderscheiden."

NIET PER SE VERKEERD Eerder dit jaar kwam de EUR uit op de vierde plaats van de valorisatie-ranking van Nederlandse universiteiten van adviesbureau *ScienceWorks* en weekblad *Elsevier*. De Technische Universiteit Delft voert de ranglijst van de dertien Nederlandse universiteiten aan. Dat is niet echt een verrassing, omdat het bij techniek eenvoudiger is dan bij veel andere vakgebieden om de praktische waarde van het onderzoek aan

te tonen en er ook geld mee te verdienen. Dat geldt ook voor geneeskunde. Vandaar dat op de EUR het Erasmus MC op dit vlak voorop loopt, vertelt Monique van Donzel, die zich op de universiteit met het onderwerp valorisatie bezighoudt. In het *Technology Transfer Office* wordt kennis omgezet in producten en andere technische toepassingen. Het aantonen van de waarde van alfa en gamma-wetenschappen, zoals op Woudestein, ligt een stuk ingewikkelder. Valorisatie betekent echter niet alleen geld verdienen aan onderzoek, maar ook het creëren van maatschappelijke waarde uit wetenschappelijke kennis. Dat kan lezingen geven bij bedrijven zijn, opiniestukken in kranten schrijven en deelnemen aan de maatschappelijke discussie, wat bijvoorbeeld Ko Colijn van Bestuurskunde en Henri Beunders van Geschiedenis regelmatig doen. Ook advies geven aan de overheid, zoals op het *International Institute of Social Studies* in Den Haag gebeurt, valt onder de noemer valorisatie. Onderzoek op een toegankelijke manier uitleggen, zodat een groter publiek er kennis van kan nemen,

Opening academische jaar EUR

12.30-14.45: Masterclass van Frans van Houten, CEO en bestuursvoorzitter van Philips met veertig geselecteerde masterstudenten. Pre-masterclass van Liesbeth Noordegraaf-Eelens, Slawek Magala en Maarten Prens.

13.30-14.45: Expertmeeting over kennisvalorisatie met Eric Claassen, Jack Vromen, Henk Volbergh en Kees van Paridon voor wetenschappers en beleidsmedewerkers van de universiteit.

15.30-17.00: Gastrede van Frans van Houten in de Aula over innovatie als drijfveer voor verandering, gevolgd door openingstoespraken door College van Bestuur en de uitreiking van de jaarlijkse universitaire prijzen. Voor iedereen toegankelijk.

Een laborant van ViroNovativ bv werkt in het Erasmus MC aan het humaan Meta-PneumoVirus (hMPV).

Kennisvalorisatie

Topteam Economische Zaken, Landbouw & Innovatie

maar beperkt van toepassing zijn voor Nederlandse bedrijven. Hij richtte daarom het Nederlands Centrum voor Sociale Innovatie op om kennis over sociale innovatie toe te passen bij bedrijven en instellingen en begon de *Erasmus Concurrentie en Innovatie Monitor*, die Nederlandse bedrijven beoordeelt op innovatiekracht en concurrentievermogen.

Valorisatie van onderzoek wordt echter, anders dan het publiceren in wetenschappelijke tijdschriften, niet 'meegeteld' in de prestaties van wetenschappers. Het meten van kennisvalorisatie hoeft echter geen probleem te zijn, denkt Henk Volberda. "Het gebeurt alleen nog weinig."

Bij de beoordeling van subsidievoorstellen wordt al wel steeds vaker gekeken naar de valorisatiemogelijkheden, ook voor alfa- en gammawetenschappen. Maar volgens Jack Vromen zitten veel wetenschappers met de handen in het haar als ze, voor ze met een onderzoek beginnen, al precies duidelijk moeten maken wat de maatschappelijke relevantie is. "Terwijl ze dan vaak nog helemaal niet weten welke kennis hun onderzoek gaat opleveren."

ACADEMISCHE VRIJHEID Critici hekelen ondertussen het toenemende bedrijfsmatige denken op universiteiten en waarschuwen voor de invloed van het bedrijfsleven. Ze stellen dat onderzoekers zich steeds meer op direct toepasbare resultaten moeten concentreren, omdat een gemiddeld bedrijf geen geduld heeft om langlopende onderzoeken te financieren, terwijl de werkelijke waarde van wetenschap vaak pas veel later blijkt.

De leden van de Jonge Akademie van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) sloegen afgelopen juni alarm via een ingezonden stuk in *NRC Handelsblad*. Ze vrezen dat de academische vrijheid bedreigd wordt als politici, niet-wetenschappers dus, zich steeds meer bemoeien met wetenschappelijk onderzoek, omdat ze willen dat het wat oplevert. Het kabinet is niet van plan te bezuinigen op fundamenteel onderzoek; alleen moet dat onderzoek beter aansluiten op de topsectoren, antwoordde verantwoordelijk minister Maxime Verhagen. Ook volgens Henk Volberda gaat de huidige investering in de tien topsectoren van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie niet ten koste van andere onderzoeksgebieden. "Sterker nog, alle tien topsectoren pleitten juist voor meer investeringen in toponderzoek, maar ook voor een betere afstemming van universiteiten, bedrijfsleven en overheid." Omdat de EUR in een deel van de topsectoren niet thuis is, worden samenwerkingen aangegaan met andere instellingen en bedrijven. Een vergaande samenwerking met de universiteiten van Leiden

en Delft is daar een voorteken van en in december werd een convenant met de gemeente Rotterdam gesloten.

Staatssecretaris Halbe Zijlstra wil dat de universiteiten een duidelijk profiel kiezen en daarbij zullen ze opleidingen en vakgebieden moeten afstoten. Het bestuur van de EUR bepaalt daarom wat de 'speerpunten' of 'uithangborden' moeten worden waarin de universiteit zich gaat specialiseren. Henk Volberda denkt dat het goed is voor elke universiteit om te kijken waar ze goed in is en samen te werken met andere kennisinstellingen op minder sterke gebieden. "Zodat we als kennis-economie mee kunnen doen met de concurrentie in het buitenland."

GRIJZE GEBIEDEN Kees van Paridon, econoom bij Bestuurskunde, begrijpt dat sommige wetenschappers sceptisch zijn ten opzichte van valorisatie en bang dat het alleen maar om geld gaat. Zelf denkt hij dat het wel meevalt. "Samenwerkingen met bedrijven en overheden leveren vaak juist interessante onderzoeken op." Bovendien, zegt hij, helpt het om subsidies te krijgen. Natuurlijk, benadrukt hij ook – net als de andere sprekers op de expertmeeting – is het van belang je goed aan de regels en afspraken rondom academische integriteit te houden. Onafhankelijkheid en onpartijdigheid worden als principes van goed wetenschappelijk onderwijs en onderzoek in de Nederlandse Gedragscode wetenschapsbeoefening beschreven – naast betrouwbaarheid, zorgvuldigheid en controlebaarheid. Toch is niet altijd goed vast te stellen of de principes worden nageleefd. Jack Vromen: "Er zijn grijze gebieden."

Fundamenteel onderzoek dat niet direct in winst om te zetten is, blijft belangrijk voor de universiteit, zegt Monique van Donzel. En onderzoek moet niet enkel gedaan worden omdat het goed in de markt ligt. Daar zijn de sprekers op de expertmeeting het wel over eens. Tegelijkertijd vinden ze het belangrijk om het maatschappelijk belang in het oog te houden. Kees van Paridon: "Je moet je elke keer afvragen, wat kunnen we ermee, wie zit hier op te wachten?" **EM**

eveneens een vorm van valorisatie, een vorm die oglet aan Theoretische filosofie Jack Vromen in het geval toejuicht. Maar, zegt hij, geld verdienen met onderzoek is ook niet per se verkeerd of getrouw. Als winstgevend onderzoek maar niet als geforceerd overblijft."

ETEN Henk Volberda, hoogleraar Strategisch Management en Ondernemingsbeleid en lid van topteam Hoofdkantoren van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, weet innovatiedeskundige dat Nederland goed is in ontwikkeling, maar slecht in de praktische toepassing ervan. Hij vindt dat valorisatie daarom aandacht moet krijgen. "Maar", zegt hij ook, "moeten er natuurlijk niet in doorschieten. Universiteiten moeten vrijplaatsen voor onafhankelijk onderzoek blijven, maar nu schieten we door in valorisatie." Op zijn vakgebied, vertelt Volberda, wordt bijvoorbeeld veel onderzoek op basis van databestanden van Amerikaanse bedrijven voortgezet als gevolg dat de uitkomsten vaak